

Ściśle po polsku

O poprawności w języku technicznym słów kilka

Grzegorz Wielgoszewski

1 czerwca 2011

O czym będzie?

- daty
- jednostki
- korespondencja
- nazwiska
- gdzie szukać pomocy?

SPENT

Dnia 1 czerwca 2011 roku

- zapis krótki:
 - **1 VI 2011**
 - bez kropek!
 - **1.06.2011**
 - **2011-06-01**
 - tylko w komputerach!
- zapis pełny:
 - **1 czerwca 2011**
 - brak kropki po numerze dnia
 - nazwa miesiąca zawsze w dopełniaczu (1 [dzień] czerwca)

SPENT

Kilkaset omów

- Nazwy jednostek są zwykłymi słowami i podlegają standardowej odmianie:

M. jeden wolt

D. jednego wolta

C. jednemu woltowi

B. jeden wolt

N. jednym woltem

Ms. jednym wolcie

pięć woltów

pięciu woltów

pięciu woltom

pięć woltów

pięcioma woltami

pięciu woltach

- Ohm - om, Faraday - faradaj, Ångström - angstrom,
Siemens [z-] - simens [s-],

Wartość cyfry

- cyfra znak graficzny
 używany do zapisu liczb
- liczba ...
- „wartość” - nie zawsze poprawnie
- zapożyczenia - lepiej nie nadużywać

SPENT

Zapis liczby z jednostką

- Wartość liczbowa + symbol jednostki:
 - **konieczny odstęp!** (może być mniejszy od spacji)
 - MS Word, OOo Writer: np. spacja nierozdzielająca (MS Word/MS Equation: <Shift>+<Ctrl>+<Spacja>)
 - LaTeX: \;, pakiet SIstyle
 - **symbol jednostki pismem prostym!**
 - MS Word/MS Equation: Styl \Rightarrow Tekst; MS Word 2007: <Ctrl>+<I>
 - OOo: np. "μV" (w cudzysłowie)
 - LaTeX: \mathrm{}, pakiet SIstyle
- 100·kΩ, 15·mV, 3·μA, nie: ~~100kΩ, 15 mV, 3 uA~~

Szanowni Państwo!

- „Użycie formy »Witam« zakłada nierównorzędną relację między rozmówcami. »Witam« może powiedzieć osoba starsza od młodszej, wyżej usytuowana do niżej usytuowanej (np. wykładowca do studenta, przełożony do podwładnego), ale nie odwrotnie”
(prof. Małgorzata Marcjanik, [w:] *Polszczyzna na co dzień*)
- *Szanowny Panie!, Szanowna Pani!, Szanowni Państwo!, Szanowny Panie Dziekanie!, Szanowny Panie Rektorze!*
(w oficjalnych przemówieniach *Wasza Magnificencjo!*) itp.
- *Z poważaniem, Łączę wyrazy szacunku* itp.

SPENT

Pisownia i odmiana nazwisk — ogólnie

- Zapisujemy (i mówimy) wyłącznie (!) w kolejności:

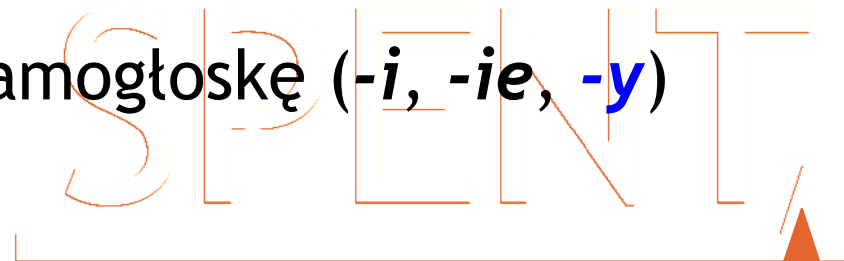
[tytuł] <Imię> <Nazwisko>

(wyjątki: spisy alfabetyczne, czasem bibliografia)

- W języku polskim odmienia się wszystko, co tylko się da, więc nazwiska też.
- W naprawdę wyjątkowych przypadkach nazwisko obce może być nieodmienione.

Nazwiska obce - podział

- zakończone na wymawianą spółgłoskę
 - niezmieniające pisowni podczas odmiany
 - zmieniające pisownię podczas odmiany
- zakończone na niewymawianą spółgłoskę (wyjątek: francuskie zakończone na **-s** i **-x**)
- zakończone na **-y** (wymawiane [-j])
- zakończone na niewymawianą samogłoskę
- zakończone na wymawianą samogłoskę (**-i**, **-ie**, **-y**)
- pozostałe

Newton, Einstein i inni

Albert Einstein [ajnsztajn] - Alberta Einsteina

Alexander Graham **Bell**, Niels **Bohr**, Ludwig **Boltzmann**,
Sir Lawrence **Bragg**, Arthur **Compton**, Leon N. **Cooper**,
Charles-Augustin de **Coulomb**, Clinton **Davisson**, Peter **Dirichlet**,
Thomas Alva **Edison**, Leonhard **Euler**, Sir John Ambrose **Fleming**,
Carl Friedrich **Gauss**, Walther **Gerlach**, Cato Maximilian **Guldberg**,
Edwin **Hall**, Sir William Rowan **Hamilton**, Werner **Heisenberg**,
Heinrich **Hertz**, Gustav **Kirchhoff**, Irving **Langmuir**,
Hendrik **Lorentz**, James Clerk **Maxwell**, Georg Simon **Ohm**,
Max **Planck**, Bernhard **Riemann**, Osborne **Reynolds**,
Ernest **Rutherford**, Erwin **Schrödinger**, Otto **Stern**, George **Stokes**,
Johannes van der **Waals**, Thomas **Young**, Pieter **Zeeman**

SPENT

Newton, Einstein i inni

Mamy zatem:

- stałą **Boltzmann**
- model atomu **Bohra**
- prawa **Kirchhoffa**
- transformację **Lorentza**
- równanie **Schrödingera**
- moduł **Younga**
- doświadczenie **Davissona i Germera** itd.

SPENT

Stała Diraca

M.	Paul Adrien Dirac	[dirak]
D.	Paula Adriena Diraca	[diraka]
C.	Paulowi Adrienowi Diracowi	[dirakowi]
B.	Paula Adriena Diraca	[diraka]
N.	Paulem Adrienem Diraciem	[diraciem] ??
N.	Paulem Adrienem Dirakiem	[dirakiem]
Ms.	Paulu Adrienie Diracu	[diraku]

SPENT

Przekształcenie Fouriera

Jean-Baptiste **Fourier** [furje] - **Fouriera** [furjera]

Jean-Baptiste **Biot**

[bio]

Sadi **Carnot**

[karno]

Pierre-Louis **Dulong**

[dilon]

Pierre de **Fermat**

[ferma]

Antoine **Lavoisier**

[lawuazje]

Jean-Charles-Athanase **Peltier**

[peltie]

Alexis-Thérèse **Petit**

[peti]

SPENT

Przekształcenie Fouriera

Zapiszemy zatem (i wymówimy):

- prawo Biota-Savarta [biota sawarta]
- strefy Brillouina [briluena]
- silnik Carnota [karnota]
- wzór Dulonga-Petita [dulonga petita]
- tablice Karnaugh [karnoga]
- zjawisko Peltiera [peltiera]
- prawo Lavoisiera [lawuazjera] itd.

SPENT

Mostek Wheatstone'a

Gdy w zapisie nazwisko zakończone jest na niewymawianą samogłoskę, a w wymowie ostatnia jest spółgłoska, przed polską końcówką wstawiamy **apostrof**:

- M. Sir Charles Wheatstone [tɪtstoʊn]
- D. Sir Charlesa Wheatstone'a
- C. Sir Charlesowi Wheatstone'owi
- B. Sir Charlesa Wheatstone'a
- N. Sir Charlesem Wheatstone'em
- Ms. Sir Charlesie Wheatstonie

SPENT

Jeszcze o Wheatstonie

Uwaga na miejscownik: jeśli w polskiej odmianie ostatnia spółgłoska **zmienia** brzmienie, nieme **-e** i apostrof pomijamy:

André-Marie Ampère [amper] o Amperze

Pierre-Simon de Laplace [laplas] o Laplasie

Gordon E. Moore [mur] o Moorze

W odmianie innych nazwisk apostrof pozostaje:

Louis-Victor de Broglie [de broj] o de Broglie'u

James Prescott Joule [dżul] o Joule'u

Dalej z apostrofem

Zapiszemy zatem:

- prawo **Ampère'a**
- algebra **Boole'a**
- hipoteza **de Broglie'a**
- temperatura **Debye'a** [debaja]
- ciepło **Joule'a**
- przekształcenie **Laplace'a**
- mostek **Wheatstone'a** itd.

SPENT

Inne reguły - przykłady

Jakob Bernoulli

równanie **Bernoulliego**

Pierre Curie

temperatura **Curiego**

Wolfgang Pauli

zakaz **Pauliego**

Evangelista Torricelli

termometr **Torricellego**

Walter Schottky

dioda **Schottky'ego**

Auguste Bravais [brawe] sieci **Bravais'go** [brawego]

Lord Rayleigh

rozpraszanie **Rayleigha**

(John William Strutt)

SPENT

Gdzie zajrzeć?

- *Słownik poprawnej polszczyzny*
pod red. Witolda Doroszewskiego,
PWN, Warszawa 1995 (i kolejne wydania)
- Helena Kajetanowicz,
Licz się ze słowami. Ćwiczenia leksykalne i frazeologiczne,
Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2003
- Witold Nowicki,
O ścisłość pojęć i kulturę słowa w technice,
WKiŁ, Warszawa 1978
- Jerzy Podracki,
Słownik interpunkcyjny języka polskiego,
PWN, Warszawa 1998

SPENT

Gdzie jeszcze zajrzeć?

- *Polszczyzna na co dzień*
pod red. Edwarda Polańskiego,
PWN, Warszawa 2006
- <http://slovniki.pwn.pl>
- <http://poradnia.pwn.pl>
- <http://www.zak.pwr.wroc.pl>
⇒ Archiwum ⇒ „Ściśle po polsku”
(roczniki 2005/2006 i 2008/2009)

SPENT

Zawsze można napisać

- Chętnie pomogę:

Grzegorz.Wielgoszewski@pwr.wroc.pl

SPENT

Dziękuję za uwagę

SPENT